

tanjko oznanili, kako se te rastljine sejati in obdelovati morajo, kako se iz semena jedra od mehenic naj lažje ločijo, in na dalje de bi nam povedali, če se to olje ravno tako delati more, kakor laneno, orehovo, in bučino, ali je pri tem delu kaj posebniga potrebno storiti? Vse te reči si od vas drage Novice na tanjko popisane serčno želimo. *)

V—č.

Za kogá se potegujejo Novice
zastran desetine in tlake: ali za kmeta ali za gospódo?

Od mnogih strani smo slišali in so nam tudi pisali, de se Novice zastran tlake, desetine i. t. d. preveč za kmeta potegujejo; spet od drugih strani nam pa očitajo, de preveč z gospódo deržimo. Kaj je tedej resnica? Kdo ima práv? — Na ravnost jo povémo: de nobeden.

Resnica je: de se Novice vedno za pravico potegujejo; torej morajo, kar je práv, s kmetam, pa tudi z gospódo potegniti. V teh zadevah le z enim deržati, bi bila krivica. Poslušajte zakaj. Dobro vémo, de bi slajši pesmice kmetam zapeti ne mógli, kakor če bi jim rékli: „desetina, tlaka in vsi dozdanji gruntni davki so proč brez vinarja — in krivica je, ako bi mogel kmet kaj plačati.“ Ta pesmica bi gotovo vsim kmetam nar boljši dopadla — pa kaj bi pomagala, če bi le prazna pravlica bila! Kdo bo potem grajšakam in drugim posestnikom povernil, kar jim po pravici gré? Ali Cesar? Dobro bi bilo in serčno bi to kmetam privošili; tode kje bojo Cesar denarje dobili, de bi vse te reči odkupili? Nam vsim bi mógli nove davke naložiti, katerih se bo pa tavžent in tavžent ljudi branilo, ki nimajo ne njiv, ne senožet, ne gojzdov, kateri tedej tudi niso dolžni, gruntnih davkov prevzeti. Kakor kmet za rokodelca, fabrikanta in druge stanove nič ne plačuje, kateri imajo svoje davke, tako tudi rokodelci, fabrikanti in drugi stanovi ne bojo hotli za kmeta plačevati. Vsak plačuje od svojiga posestva. De pa vsa desetina, vsa tlaka in vse druge dolžnosti niso čez kmeta kakor slana čez polje z zraka ali ljufta padle, ampak de se njih odrajtovanje, čeravno ne vse, vunder veliko njih na stare pravične zaveze opira, to smo skazali v 45. do 48. listu Novic 1846. léta.

Dobro pa nasproti tudi vémo, de bi slajši pesmice grajšakam in drugim posestnikom zapeti ne mógli, kakor če bi jim rékli: „desetina, tlaka in vse drugo se bo vam tako odkupilo, de ne vinarja ne boste zgubili.“ Ta pesmica bi gotovo vsim grajšakam in desetinskim gosposkam nar boljši dopadla — pa kaj bi jim pomagala, kér bi tudi le prazna pravlica bila! Grajšaki in drugi posestniki bojo mógli veliko veliko zgubiti, kar so dozdej vživali, de se bo kmečka reč tako poravnala, kakor je potrebam sedanjih časov primerjeno. Prekucije sedanjih časov tirjajo pravično svobodnost vsaciga stanú, de ne bo več en stan sužen družimu, ampak de bojo vsi med sabo živeli kot prosti ljudjé v prijaznosti, miru in pravi ljubezni. De se bo pa móгло to doseči, bojo mógli grajšaki in druga gospóda marsikter goldinar na oltar domovine položiti.

Zna biti tudi, de je bil marsikter posestnik ali oskerbnik odertnik, — vse to pa se bo móгло, in če je res, se bo tudi dalo spričati. Brez spri-

čanja pa se ne bo nič opravilo, kér prostost ali svobodnost (frajost) ni razvujzdanost, de bi zamogel kdo ravnati, kakor bi po svoji glavi hotel. Brez postav ni nobene dežele na svetu in je tudi ne more biti, — kjer so pa postave, tam so pravice, pa tudi dolžnosti. Če so kmetam na Ogerskim in Hrovaškim desetino in tlako odpustili, kjer so zaveze z grajšaki in kmeti drugačne, kakor v drugih deželah — nima to nobene veljavnosti za druge dežele našiga cesarstva.

Če grajšaki in druge gruntne in desetinske gosposke ne morejo brez plačila pravične desetine, tlake in drugih dolžnost svojim podložnim dobrovoljno odpustiti kakor na Poljskim, bojo mógli Cesar to reč na-se vzeti, kar se bo na Dolenskim, kjer je posebna revšina domá, berž ko ne, móгло zgoditi.

Če se tedej Novice za pravico kmeta pa tudi za pravico grajšaka in desetinske in gruntne gosposke potegujejo, spolnujejo le svojo dolžnost in varjejo pravico, ktera je večna kakor resnica. Kmet in grajšak imata pravice pa tudi dolžnosti, in nobenimu se ne sme krivica goditi!

Teh vodil se Novice vedno deržijo in se ne bojijo nobenih protivnikov. Pravica je z njimi. Derzavni zbor na Dunaji bo gotovo tudi pravično razsodil.

Vredništvo.

Istrijski Slovenci med Teržaškim in Reškim morjem.

(Dalje.)

V sv. pismu stariga zakona se bere: „Človek, rojen od žene, malo časa živi, in je poln težav;“ zató vam bom zde, kér sim zadnjič od keršenja govoril, od pokopovanja nekaj povédal.

Kadar kdo naših Slovencev umerje, dajo to precej prvi rodbini na znanje, ki vsaki pot pride k pogrebu. Mertviga neséjo naj prvo v cerkev, kjer se maša in bilje učinijo za dušo njegovo. Če ravno so ubogi, vunder napravijo, kolikor je mógoče službe božje za-nj; če bi kdo kakiga mertviga ne pustil pokopati „s častjo,“ se vsim zlo zaméri. Móžki, kateri gredó za mertvim, so oblečeni v svoji suknjeni obleki, če ravno je toplo in poléti; ženske kričijo in plakajo, se veržejo na trugo, kadar nosci počivajo, in so silno žalostne. Z mertvim, kakor de bi še slišal, govorijo, pripovedujejo njegove dobre lastnosti, ponovijo njegovo govorjenje in podučenje, tožijo, de jih je same zapustil, in to vse takó, kakor de bi péle. — Kadar donesejo mertviga (martvaca) na pokopališe, vsak véže malo zemlje na-nj, in reče: „Bog te pomiluj!“ — Potem gredó domú, in tam je obéd pripravljén; ta dan dajo vsakimu, posebno pa ubogim, jésti in piti. Preden se vsedejo za mizo, molijo za dušo pokojniga (rajneiga); pri obédu stareji izmed njih hvali pokojniga, in spet molijo za-nj, potem gredó žalostni domú, in nosijo večidel eno léto znamenje žalosti.

Naši Slovenci imajo veliko pobožnost do svojih mertvih, zmiraj se na-nje domišljujejo in za-nje molijo; posebno pa na vernih duš dan; celo noč imajo luč v hiši, in ta dan v nekterih mestih med sv. mašo toliko svéč v cerkvi po klopéh vžgejo, kolikor imajo mertvih od svojiga rodú. Ta dan so cerkve véčidel polne; sin prižgè v cerkvi svéčo za svojiga pokojniga „čaca“ (očeta), moli, in mlo plače; žena prižgè svéčo za pokojniga možá, in za drobnú diteu (majhne otroke), kateri so ta svét zapustili in molijo za-nje iz praviga, gorečiga serca. Kader se konča služba Božja za pokojne v cerkvi, gredó na pokopališe, in se jokajo, de se mora serce omečiti, ko bi bilo iz kamna. „Dragi moj čaca

*) Drugo pot bomo odgovor dali na pričujočo prošnjo.